

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Васюта Вікторія Борисівна

к.т.н., доцент

Гузь Данило Юрійович,

студент

Національний університет Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка
м. Полтава, Україна

Вступ. /Introduction. В сучасних умовах господарювання вітчизняним підприємствам доводиться здійснювати господарську діяльність в умовах постійної невизначеності та мінливості економічного середовища. Війна в Україні та впровадженій воєнний стан лише посилюють невизначеність та високі ризики. Тому для підприємств надзвичайно важливим є здійснення управління ризиками, що дозволить знизити їх негативний вплив за умови настання.

Досвід розвинених країн світу показує, що ігнорування або недооцінка ризику неминуче стримує розвиток суб'єктів господарювання, спричиняє застій всієї економічної системи. При управлінні ризиками важливим є ефективно налагоджений ризик-менеджмент в підприємстві.

Мета роботи. /Aim. Метою роботи є вивчення сутності ризик-менеджменту в підприємстві, визначення підходів до його організації на сучасних підприємствах.

Матеріали та методи. /Materials and methods. Для досягнення поставленої мети у роботі використані такі методи, як: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу.

Результати та обговорення. /Results and discussion. В сучасних умовах господарювання завдання вищого керівництва підприємства полягає не в тому, щоб шукати справу без ризиків, а в умінні передбачити ризики, оцінювати їх і встановлювати розумні (допустимі) межі, які не слід перевищувати. Важлива роль у визначенні допустимого рівня ризику, прогнозуванні ймовірності

настання ризикових подій та своєчасній нейтралізації їх негативних наслідків відводиться ризик-менеджменту.

Серед вітчизняних та зарубіжних науковців немає єдиної точки зору стосовно визначення поняття «ризик-менеджмент». Одні науковці розглядають ризик-менеджмент як сукупність принципів, методів і форм управління організацією та її поведінкою в зовнішньому середовищі в умовах невизначеності та конфліктності [1]. Інші ризик-менеджмент визначають як систему аналізу, оцінки і управління ризиком, а також фінансовими відносинами, які виникли в процесі діяльності підприємства [2].

В основі ризик-менеджменту лежить цілеспрямований пошук і організація роботи по зниженню ступеня ризику, мистецтво отримання і збільшення доходу (виграшу, прибутку) у невизначеній ситуації. Кінцева ж мета ризик-менеджменту відповідає цільовій функції підприємництва. Вона полягає в отриманні найбільшого прибутку при оптимальному, прийнятному для підприємця співвідношенні прибутку і ризику.

Виходячи з аналізу робіт вітчизняних і зарубіжних науковців, можна зробити висновок про те, що головними завданнями ризик-менеджменту є [2-4]:

- зниження невизначеності, що має місце в процесі прийняття рішень;
- визначення та контроль стану різних сфер діяльності або ситуацій, що виникають в результаті можливих небажаних змін;
- досягнення балансу між вигодами від зменшення рівня ризику і необхідними для цього витратами;
- прогнозування настання ризикових подій;
- визначення необхідних засобів і прийомів щодо зниження наслідків ризику до прийнятних (допустимих) рівнів;
- розробка програми управління ризиками;
- профілактика виникнення ризиків;
- мінімізація збитку, спричиненого ризиками;
- максимізація додаткового прибутку, який отримує підприємство внаслідок управління ризиками.

Водночас, як показує практика більшість вітчизняних підприємств ігнорують ризик-менеджмент та відводять йому другорядну роль. Як наслідок управління ризиками здійснюється хаотично вже при безпосередньому їх настанні. У таких умовах підприємства отримують значні негативні результати спричинені ризиками [3]. У міжнародній практиці передові компанії відводять важливу роль ризик-менеджменту. Проведений аналіз дозволив виділити декілька підходів до організації ризик-менеджменту на підприємствах, а саме [1-4]:

- запровадження посади ризик-менеджера. У даному випадку на підприємствах у штаті є працівник, який займається безпосередньо управлінням ризиками. Як правило, до його основних обов'язків належить інформаційне забезпечення, своєчасне виявлення ризиків, прогнозування їх настанні та доведення цієї інформації до вищого керівництва підприємства. Цей спосіб організації ризик-менеджменту характерний для малих підприємств;

- створення відділу ризик-менеджменту характерне для великих компаній. У таких підприємствах організаційною структурою передбачено наявність цілого структурного відділу, який займається управлінням ризиками. Такий відділ включає 3-5 працівників, які систематично займаються управлінням ризиків. Перевагою такого способу організації ризик-менеджменту є систематичний характер управління ризиками, а недоліками – висока вартість, пов'язана з утриманням цілого структурного підрозділу;

- формування тимчасових груп ризик-менеджменту, які складаються з безпосередніх працівників. Як правило збираються щотижнево обговорюють важливі проекти, визначаються можливі ризики та заходи щодо нейтралізації їх негативного впливу, доцільність реалізації того чи іншого проекту тощо;

- залучення зовнішніх фахівців з ризик-менеджменту. За даного підходу підприємства при реалізації певних проектів користуються послугами сторонніх консалтингових компаній, які займаються управлінням ризиків. У такому випадку вони надають консультаційні послуги відносно виявлення ризиків, ймовірності їх виникнення, а також заходів щодо нейтралізації.

Висновки. /Conclusions.

Отже, дієвим інструментом реагування на зміни зовнішнього середовища, у якому завжди існує ймовірність виникнення різних ризиків, виступає ризик-менеджмент. Ризик-менеджмент в остаточному підсумку являє собою дії, спрямовані на зменшення ступеня та наслідків впливу негативних подій на господарські процеси підприємства, створення умов для здійснення господарської діяльності підприємства і досягнення заданих цілей.

Існує декілька підходів до організації дієвого ризик-менеджменту на підприємствах, а саме, запровадження посади ризик-менеджера, створення відділу ризик-менеджменту, формування тимчасових груп ризик-менеджменту, а також залучення зовнішніх фахівців з ризик-менеджменту. Кожен з цих підходів має свої як переваги, так і недоліки. При виборі одного з підходів підприємства повинні виходити з власних можливостей, а також рівня ризиковості зовнішнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дуднева Ю. Е. Ризик-менеджмент: інтегрований підхід до організації. *Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство»*. 2019. № 20. С. 229-236.
2. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1. С. 44-52.
3. Сосновська О. О., Деденко Л. В. *Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності*. *European Economic Journal*. 2019. № 1(3). С. 70-79.
4. Чорній В. В., Гринчук Д. Р. Застосування ризик-менеджменту в конкурентоспроможності підприємства. *II Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи»*. 2021. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/230522> (дата звернення: 06.11.2022)

5. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. Актуальні проблеми держав- ного управління. 2018. № 1 (53). С. 44–52.
6. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. Актуальні проблеми держав- ного управління. 2018. № 1 (53). С. 44–52.